

دوره ۶ - شماره ۱۴ - بهار ۱۴۰۲

اقدامات نهادهای بین المللی و حمایت از حقوق کودکان در شرایط ناشی از همه گیری کووید ۱۹

مصطفی فضالی، سکینه رضایی

عوامل خشونت در خانواده از منظر قرآن

علی محمدی جورکوبه

تأمین مالی داوری بین المللی توسط شخص ثالث

محمد مهدی اسدی

مطالعه تطبیقی رویکرد فقه اسلامی و حقوق بشردوستانه در حمایت از حقوق کودکان در جنگ

میثم نوروزی، مهدی اسکندری خوشگو، ساناز ابوالقاسمی

چالش های جایگزین تعقیب کیفری در ایران و ایالات متحده آمریکا

امین امیریان فارسانی

اصول و قواعد حاکم بر معاملات بورس اوراق بهادار

سیدعلی قائم منش

بررسی اختلاف حقوق مسلمان و کافر با مسئله کرامت انسانی

شقایق عامریان، محمدرضا کیخا

تاملی در سیاست جنایی و تقنینی ایران در قبال تشهیر متهمان با نگاهی بر فقه و اسناد بین المللی

علی پایدارفرد، جواد نادری عوج بغزی، احمدرضا امتحانی

گذری بر مالکیت اموال غیرمادی غیرفکری در حقوق ایران

مریم طاهری سرتشنیزی

بازکاوی مبانی فقهی ایقاع یا عقد بودن ابراء در فقه مذاهب اسلامی

مرتضی رحیمی، علی محمودی کاکونی

سیاست جنایی تقنینی ایران در قبال نقض حقوق شهروندی توسط پلیس سایبری

محمد خورشیدی اطهر

نقد و ارزیابی سیاست جنایی کنشی (پیشگیرانه) از فساد اداری در نظام کیفری ایران

رستم علی اکبری، سعید احمدی، ایرج مروتی، بهنام کریمی

سیاست کیفری افتراقی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا در جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی

یاسر شاکری

The Actions of International Organizations and Protection of Children's Rights in the Conditions Caused by the Epidemic of Covid-19

اقدامات نهادهای بین‌المللی و حمایت از حقوق کودکان در شرایط ناشی از همه‌گیری کووید ۱۹

مصطفی فضالی

دانشیار حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه قم، قم، ایران (نویسنده مسئول)
Fazaeli2007@gmail.com

Mostafa Fazaeli
Associate Professor of International Law, Faculty of Law, Qom University, Qom, Iran (Corresponding Author)

سکینه رضایی

کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه قم، قم، ایران
sakina.afg@gmail.com

Sakineh Rezaei
Master of International Law, Faculty of Law, Qom University, Qom, Iran

Abstract

The Covid-19 pandemic has created challenges and concerns for the whole world, so that it has forced international organizations to take measures at the global level in this critical situation to reduce the problems of governments and people. In this article, an attempt has been made to answer the question of what measures international organizations have taken to protect children's rights during the outbreak of Covid-19. For this purpose, the actions of a number of these organizations, especially those that have the mission and claim to protect children's rights, have been examined. Investigations showed that with the spread of the pandemic and the resulting crises that put children's rights under serious threat, each of these organizations tried to take appropriate measures to protect children during the pandemic. Among these measures, the cooperation of these organizations with the governments has been in the form of providing solutions, guidelines, as well as providing humanitarian aid and health items and financial support to the governments involved in the disease and in need of help, especially the developing countries. Although these measures have been of great help to the governments involved in the disease to adopt a strategy appropriate to the rights of the child to control and contain the epidemic, it has not been enough, because we witnessed the occurrence of severe damages in the field of children's rights, which can be said that it has even overshadowed the progress of the past years.

Keywords: Child Protection, Covid-19, Epidemic, International Organizations.

چکیده

همه‌گیری کووید ۱۹، چالش‌ها و دغدغه‌هایی را برای تمام جهان به وجود آورده است به طوری که نهادهای بین‌المللی را به تکاپو واداشته تا در این شرایط بحرانی برای کاهش مشکلات دولت‌ها و مردم، اقداماتی را در سطح جهانی صورت دهند. در این مقاله سعی شده تا به این پرسش پاسخ داده شود که نهادهای بین‌المللی در زمان شیوع بیماری کووید ۱۹ چه اقداماتی در جهت حمایت از حقوق کودکان به انجام رسانیده‌اند. بدین منظور به بررسی اقدامات تعدادی از این نهادها به ویژه آن‌هایی که مأموریت و دایره حمایت از حقوق کودکان را دارند، پرداخته شده است. بررسی‌ها نشان داد که با شیوع همه‌گیری و بروز بحران‌های ناشی از آن که حقوق کودکان را در معرض تهدید جدی قرار داد، هریک از این سازمان‌ها سعی کردند تا در جهت حمایت از کودکان در طول همه‌گیری، اقداماتی را درخور شرایط پیش آمده اتخاذ کنند. از جمله این اقدامات، همکاری این سازمان‌ها با دولت‌ها در قالب ارائه راهکارها، دستورالعمل‌ها و همچنین ارائه کمک‌های بشدوستانه، اقام بهداشتی و حمایت‌های مالی به دولت‌های درگیر بیماری و نیازمند به کمک، مخصوصاً کشورهای در حال توسعه بوده است. با این که این اقدامات کمک شایانی به دولت‌های درگیر بیماری برای اتخاذ راهبردی مناسب با حقوق کودک برای کنترل و مهار همه‌گیری نموده اما کافی نبوده است، زیرا شاهد بروز آسیب‌های شدیدی در زمینه حقوق کودکان بودیم که می‌توان گفت حتی پیشرفت سال‌های گذشته را نیز تحت الشعاع قرار داده است.

واژگان کلیدی: حمایت از کودکان، کووید ۱۹، همه‌گیری، سازمان‌های بین‌المللی.

Received: 2022/12/27 - Review: 2023/04/13 - Accepted: 2023/05/22

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۷ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۱۳ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۲۲

ارجاع:

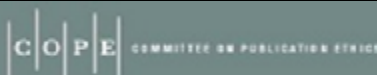
فضائی، مصطفی؛ رضایی، سکیته؛ (۱۴۰۲)، اقدامات نهادهای بین‌المللی و حمایت از حقوق کودکان در شرایط ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹، تمدن حقوقی، شماره ۱۴.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY NC SA

مقدمه

شیوع بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ تأثیرات گسترده‌ای در سطح جهان داشته است به گونه‌ای که سلامتی و جان میلیون‌ها انسان را با خطرات جدی مواجه ساخته است. جامعه جهانی نیز برای حفظ سلامت جهانی به مقابله با این بیماری برخاسته اما کنترل و مهار این بیماری، نیازمند اقدامات خاصی است که طبیعتاً زندگی افراد در جوامع مختلف را تحت تأثیر قرار خواهد داد. تأثیرات اقتصادی و اجتماعی درازمدت این همه‌گیری جامعه و خانواده‌ها را با مشکلات عدیده‌ای مواجه ساخته است. برای مثال اعمال قرنطینه‌های طولانی‌مدت و اجتناب‌ناپذیر توسط دولت‌ها، مقررات فاصله‌گذاری اجتماعی، تعطیلی مشاغل، تعطیلی مدارس و... با این که خطر ابتلای به بیماری کرونا را کاهش می‌دهد، اما عواقبی را نیز به دنبال داشته که موجب آسیب‌پذیری انسان‌های زیادی شده است. یکی از آسیب‌پذیرترین گروه‌ها، کودکان و نوجوانان هستند که به دلیل خردسالی و عدم توان حفاظت و مراقبت از خود و داشتن وابستگی حمایتی به والدین و مراقبین دچار دشواری و سختی مضاعف هستند (کرونا و لزوم مراقبت روانی اجتماعی از کودکان، سازمان بهزیستی، ۱۳۹۹).

وضعیت بحرانی به وجود آمده شرایط خطرناکی را برای کودکان ایجاد کرده است به‌ویژه به دلیل افزایش نرخ فقر، ناامنی غذایی، بیکاری و نابرابری‌ها، کودکان بیشتر در معرض بدرفتاری و خشونت‌های خانگی قرار می‌گیرند که باعث آسیب‌های جدی به جسم و روان آنان می‌شود. برچسب ابتلای به بیماری نیز می‌تواند کودکان را نسبت به فشارهای روانی-اجتماعی آسیب‌پذیرتر کند (-COVID-19, UNICEF, 2020) و همچنین کودکان و خانواده‌هایی که از گذشته نیز به دلایل اجتماعی-اقتصادی

آسیب‌پذیر بوده‌اند، را در معرض خطر بیشتری قرار دهد. همچنین در این شرایط کودکان ممکن است در موقعیت‌هایی قرار گیرند که آن‌ها را در معرض انواع سوءاستفاده‌های جسمی، روانی و اشکال مختلف کودک آزاری قرار دهد و این در حالی است که در طول دوره کرونا، آن‌ها از حمایت‌ها و مداخلات اجتماعی محروم‌اند زیرا با تعطیلی مدارس و مهد کودک‌ها، مربیان و معلمان و سایر مراقبین کودک نمی‌توانند کودکان را تحت نظر داشته باشند و موارد نقض حقوق کودک را گزارش کنند و بنابراین تعداد موارد کودک آزاری که گزارش نمی‌شود، افزایش خواهد یافت. علاوه بر این افزایش زمان در خانه ماندن همراه با مشکلات اقتصادی، ممکن است منجر به بروز پدیده ازدواج کودکان شود، زیرا ازدواج کودکان نیز اغلب ناشی از استرس‌های مالی است.

حق آموزش و پرورش یکی از حقوق بدیهی کودکان است که با شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس این حق کودکان نیز در معرض نقض قرار گرفته است و مشکلات آموزشی را برای شان ایجاد کرده است. به خصوص برای عده‌ای از کودکان که حضور در مدرسه به صورت فیزیکی تنها راه احقاق حقوق آموزشی‌شان بوده است. زیرا با تعطیلی مدارس و نبود امکانات و تجهیزات برای آموزش مجازی در برخی از شهرها یا در دسترس نبودن این امکانات برای برخی از خانواده‌ها و همچنین کاهش زمان آموزش و کیفیت نامناسب خدمات آموزش آنلاین و نابرابری در استفاده از فرصت‌های آموزشی، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را کاهش داده است.

به کوتاه سخن می‌توان گفت تأثیرات این بحران به حدی است که مدیر اجرایی صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) اعلام کرد که بدون اقدام فوری، این بحران بهداشتی کووید ۱۹ در خطر تبدیل شدن به یک بحران حقوق کودک است (An agenda for action, UNICEF, 2020). لذا ضروری است تا سازمان‌های بین‌المللی با همکاری دولت‌ها، به دنبال راهکارهای مقابله‌ای متناسب با همه‌گیری بپردازند. از این رو پاسخ به بحران کووید ۱۹ با در نظر گرفتن حقوق کودکان نه تنها می‌تواند وخیم‌ترین آسیب‌های همه‌گیری را کاهش دهد، بلکه در درازمدت نیز به نفع آینده جامعه است. بنابراین انتظار می‌رود تا بازیگران بین‌المللی در جهت حمایت از حقوق کودک برآمده و اقداماتی را اتخاذ کنند که باعث بهبود شرایط فعلی شده و از بروز آسیب‌های بیشتر پیشگیری نماید. پژوهش حاضر بر آن است تا تبیین کند که چه حمایت‌هایی از حقوق کودکان توسط نهادهای بین‌المللی به عمل آمده است و این حمایت‌ها به چه نحو بوده و چگونه ارزیابی می‌شوند.

۱- نهادهای جهانی

از میان نهادهای بین‌المللی جهانی، به بررسی اقدامات نهادهایی می‌پردازیم که مأموریت حمایت از حقوق کودک را برعهده دارند و عنوان حامی حقوق کودک را به دوش می‌کشند.

۱-۱- یونیسف

صندوق کودکان ملل متحد که با نام اختصاری یونیسف^۱ خوانده می‌شود، امروزه بزرگ‌ترین نهاد بین‌المللی در حوزه کودکان است. رسالت یونیسف در دوره بحران بیماری کرونا، حمایت از همه کودکان متأثر از این بیماری و شرایط متغیر ناشی از آن در سراسر جهان است زیرا بحران‌های جدید و ناشناخته، آسیب‌پذیری و خطرات پیش روی تمام کودکان و خانواده‌های شان را افزایش می‌دهد. از این رو یونیسف در سطحی گسترده و به صورت جهانی اقداماتی را به انجام رسانده است که ذیلاً برخی از آن‌ها مورد اشاره قرار می‌گیرد:

یونیسف دستورالعمل‌های متعددی در زمان همه‌گیری منتشر کرده است که یکی از آن‌ها «راهنمایی‌هایی برای مراقبت از کودکان و نوجوانان در زمان شیوع ویروس کرونا» است که هدف آن این است که مجموعه‌ای از نکاتی را به والدین و مراقبین ارائه دهد تا به آن‌ها در مدیریت این وضعیت جدید و موقتی کمک کند. دستورالعمل دیگر، «نکات و راهنمایی‌هایی برای محافظت از خانواده در طول همه‌گیری کووید-۱۹» است^۲ که در آن اطلاعاتی در مورد ویروس کووید-۱۹، علائم بیماری، نحوه انتشار آن، اقدامات پیشگیری و نکات بهداشتی، واکسن‌ها و تأثیر آن بر کودکان در اختیار خانواده‌ها قرار می‌دهد. همچنین یونیسف دستورالعمل مشترکی با فدراسیون بین‌المللی صلیب سرخ و سازمان بهداشت جهانی تحت عنوان «پیام‌ها و اقدامات کلیدی برای پیشگیری از بیماری کرونا و کنترل آن در مدارس» را در سال ۲۰۲۰ منتشر کرده است که در آن اطلاعاتی در مورد نحوه بازگشایی ایمن مدارس در اختیار مدیران، معلمان و کارکنان مدارس، والدین و دانش‌آموزان قرار داده است. هدف این دستورالعمل، ارائه راهنمایی واضح و کاربردی برای باز نگه داشتن مدارس به شکلی ایمن، از طریق پیشگیری، تشخیص زودهنگام و کنترل بیماری کرونا در مدارس و سایر مراکز آموزشی است. در مورد اهمیت بازگشایی مدارس نیز در گزارش دیگری که با همکاری چند سازمان بین‌المللی دیگر با عنوان «چارچوب بازگشایی

1- UNICEF: United Nations Children's Fund

2- <https://www.unicef.org/iran>

مدارس^۳ منتشر کرده است، تأکید نموده که تعطیلی مدارس در پاسخ به همه‌گیری کووید ۱۹ خطری بی‌سابقه برای آموزش، حفاظت و رفاه کودکان دارد. مدارس کارهایی بسیار بیشتری از آموزش خواندن، نوشتن و شمارش در مورد کودکان انجام می‌دهند. آن‌ها همچنین خدمات تغذیه‌ای، سلامتی و بهداشتی مانند سلامت روان و حمایت‌های روانی-اجتماعی را ارائه می‌دهند و همچنین خطر خشونت، بارداری زودرس و موارد دیگر را به طور چشمگیری کاهش می‌دهد و این آسیب‌پذیرترین کودکان هستند که بیشترین آسیب را از تعطیلی مدارس می‌بینند و ما از بحران‌های قبلی می‌دانیم که هر چه مدت طولانی‌تری از مدرسه خارج شوند، احتمال بازگشت آن‌ها کمتر می‌شود (Framework for Reopening Schools, 2020).

همچنین این سازمان در راستای همکاری با سایر سازمان‌ها، در سال ۲۰۲۰ تحقیقات مشترکی با سازمان غیردولتی Save the Children داشته است که نشان داد که پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا باعث شده است تا شمار کودکان فقیر در سراسر جهان در مقایسه با سال گذشته تا پانزده درصد افزایش یابد. این دو سازمان از دولت‌ها خواستند تا خدمات اجتماعی سراسری خود در موضوعاتی همچون تأمین تغذیه و حمایت‌های اجتماعی از کودکان در مدارس را تقویت کنند و به این ترتیب آثار اقتصادی شیوع کرونا بر کودکان را به حداقل برسانند. به علاوه یونیسف همکاری خوبی با سازمان بین‌المللی کار داشته که منتج به انعقاد اطلاعیه مشترک این دو سازمان با عنوان «نیاز به حمایت بیشتر از خانواده‌های شاغلین در زمان همه‌گیری بیماری کرونا» شد. این دو سازمان طی این بیانیه اعلام کردند که با ادامه همه‌گیری بیماری کرونا و رشد تصاعدی آن، ضروری است تا همه خانواده‌هایی که کار می‌کنند، به نحوی مورد حمایت قرار گیرند تا پیامدهای منفی برای کودکان به حداقل برسد. بدین جهت آن‌ها از دولت‌ها می‌خواهند تا اقدامات حمایتی اجتماعی خود را به خصوص در مورد خانواده‌های آسیب‌پذیر تقویت کنند.^۴

یونیسف همچنین از اقدامات خود در سال ۲۰۲۱ گزارشی منتشر کرده و اعلام داشته که در دومین سال کامل همه‌گیری کووید ۱۹ نیز این سازمان به طور خستگی‌ناپذیر با شرکای خود برای محافظت از حقوق کودکان در مواجهه با تأثیر فزاینده کووید ۱۹ کار کرده است (Annual Report 2021). این گزارش دربردارنده دستاوردهای کلیدی یونیسف برای کودکان و نوجوانان در سال ۲۰۲۱ است که شامل: یونیسف در نقش خود به‌عنوان هماهنگ‌کننده تدارکات برای تسهیلات دسترسی جهانی واکسن‌های

3- Framework for Reopening Schools

4- www.unicef.org/iran

کووید ۱۹^۵، تهیه و تحویل واکسن‌های کووید ۱۹ را رهبری کرد که در سال ۲۰۲۱، کوواکس نهصد و پنجاه و هشت میلیون دوز (از جمله دوزهای اهدایی) را به یکصد و چهل و چهار کشور تحویل داد؛ یونیسف به ۴۸٫۶ میلیون کودک بازمانده از مدرسه کمک کرد تا به آموزش دسترسی پیدا کنند؛ یونیسف از طریق برنامه‌ریزی مشترک با صندوق جمعیت ملل متحد، مداخلات پیشگیری و مراقبتی را برای ۷٫۶ میلیون دختر نوجوان در معرض خطر ازدواج کودکان فراهم کرد؛ یونیسف با حمایت از آزادی کودکان در بازداشت، منجر به یک پیشرفت بزرگ در سیاست شد. از آغاز همه‌گیری، بیش از چهل و پنج هزار کودک در هشتاد و چهار کشور از بازداشت آزاد شده‌اند؛ یونیسف با انتقال وجه نقدی که به حدود یکصد و سی و سه میلیون کودک رسید، به کاهش فقر کمک کرد.

یکی دیگر از اقدامات یونیسف برای مهار همه‌گیری ویروس کرونا در کشورهای درگیر با این بیماری، ارسال محموله‌های بزرگ ارقام بهداشتی به این کشورها بود؛ برای نمونه یونیسف چندین محموله کمک‌های بهداشتی برای محافظت از کادر بهداشت و درمان به جمهوری اسلامی ایران ارسال کرد. این محموله‌ها شامل ارقام محافظت شخصی مانند ماسک‌ها، لباس‌ها و همچنین عینک‌های جراحی می‌شد.^۶ با وجود همه این‌ها و علیرغم اقدامات و فعالیت‌های چشمگیری که یونیسف در زمان این همه‌گیری در سطح جهانی داشته است، همه ما شاهد بودیم که کودکان بسیاری از دریافت حمایت‌های لازم محروم ماندند زیرا یونیسف نیز مانند هر سازمان دیگری دارای بودجه و اختیاراتی محدود است که پاسخگوی نیازهای فوری تمامی کودکان در چنین بحرانی نخواهد بود.

۱-۲- کمیته حقوق کودک

کمیته حقوق کودک^۷ نهاد ناظر بر کنوانسیون حقوق کودک است که بر اجرای کنوانسیون و دو پروتکل الحاقی به آن نظارت می‌کند. تمامی کشورهایی که کنوانسیون مذکور را تصویب کرده‌اند، باید گزارش‌های منظمی درباره نحوه اجرای حقوق کودکان در کشورشان به کمیته ارائه کنند. کمیته هر گزارش را بررسی کرده و نگرانی‌ها و توصیه‌هایی را از طریق «مشاهدات نهایی» به دولت مربوطه ارائه می‌کند (رحمانی، ۱۳۹۰، ۷۹). گاهی نیز کمیته تفسیر خود از مفاد کنوانسیون را در قالب نظرات

5- COVID-19 Vaccines Global Access

6- <https://www.unicef.org/iran>

7- CRC; Committee on the Rights of the Child

عمومی منتشر می‌کند، این تفاسیر عمومی از این لحاظ حائز اهمیت است که آخرین تفکر کمیته در مورد یک حق خاص هستند و به روشن شدن محتوی حق‌ها و آزادی‌های مندرج در کنوانسیون کمک می‌نماید. این تفاسیر عمومی به منزله تفسیری از کنوانسیون برای دولت‌ها در جهت اجرای تعهدات‌شان بر طبق کنوانسیون لازم‌الاتباع است (انوشه‌ئی، ۱۳۹۸، ۹۲).

به دنبال شیوع بیماری کرونا، در هشتم آوریل ۲۰۲۰ کمیته حقوق کودک طی بیانیه‌ای^۸ در خصوص تأثیر این بیماری بر کودکان سخن گفت و با معرفی قلمروهایی مشخص (از جمله آموزش و یادگیری آنلاین، تفریح و بازی، امنیت، حمایت و...) به‌عنوان هدف اقدامات مؤثر دولت‌ها، از کشورهای عضو درخواست کرد که در راستای حمایت از حقوق کودک تلاش کنند (غنی زاده بافقی، ۱۳۹۹، ۳۳۱). کمیته نگرانی خود را در مورد وضعیت کودکان در سطح جهان، به‌ویژه آن‌هایی که در موقعیت‌های آسیب‌پذیر به دلیل تأثیرات همه‌گیری کووید-۱۹ قرار دارند، ابراز کرده و از کشورها می‌خواهد در اتخاذ تدابیری برای مقابله با تهدید سلامت عمومی ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ به حقوق کودک احترام بگذارند. به‌ویژه از کشورها می‌خواهد:

اول- تأثیرات بهداشتی، اجتماعی، آموزشی، اقتصادی و تفریحی این بیماری همه‌گیر بر حقوق کودک را در نظر بگیرید؛ کمیته به رسمیت می‌شناسد که در شرایط بحرانی، قوانین بین‌المللی حقوق بشر به طور استثنایی اجازه اقداماتی را می‌دهد که ممکن است بهره‌مندی از برخی حقوق بشر را به منظور حفاظت از سلامت عمومی محدود کند. با این حال، چنین محدودیت‌هایی باید فقط در صورت لزوم اعمال شوند، متناسب باشند و در حداقل مطلق نگه داشته شوند.

دوم- کاوش راه‌حل‌های جایگزین و خلاقانه برای کودکان به منظور برخورداری از حقوق‌شان برای استراحت، اوقات فراغت، تفریح و فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛ چنین راهکارهایی باید حداقل یک بار در روز شامل فعالیت‌های تحت نظارت در فضای باز باشد که پروتکل‌های فاصله‌فیزیکی و سایر استانداردهای بهداشتی را رعایت می‌کنند.

سوم- اطمینان حاصل کنید که یادگیری آنلاین نابرابری‌های موجود را تشدید نمی‌کند یا جایگزین تعامل دانش‌آموز و معلم نمی‌شود؛ یادگیری آنلاین جایگزین خلاقانه‌ای برای یادگیری در کلاس است، اما برای کودکانی که دسترسی محدود یا عدم دسترسی به فناوری یا اینترنت دارند یا حمایت کافی از

والدین ندارند، چالش‌هایی ایجاد می‌کند. راه‌حل‌های جایگزین باید برای چنین کودکانی در دسترس باشد تا از راهنمایی و حمایت معلمان بهره‌مند شوند.

چهارم - اقدامات فوری را فعال کنید تا اطمینان حاصل شود که کودکان در طول دوره اضطراری و قرنطینه، با غذای مغذی تغذیه می‌شوند؛ زیرا بسیاری از کودکان تنها وعده غذایی مغذی خود را از طریق طرح‌های تغذیه مدرسه دریافت می‌کنند.

پنجم - ارائه خدمات اولیه برای کودکان از جمله مراقبت‌های سلامتی، آب، بهداشت و ثبت تولد را حفظ کنید؛ علیرغم فشار فزاینده بر سیستم‌های بهداشتی و کمبود منابع، کودکان نباید از دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، از جمله آزمایش و واکسن، درمان‌های پزشکی غیرمرتبط با کووید ۱۹ و خدمات بهداشت روان محروم شوند.

ششم - خدمات اصلی حمایت از کودک را ضروری تعریف کنید و اطمینان حاصل کنید که آن‌ها فعال و در دسترس هستند، از جمله بازدید از خانه در صورت لزوم، و ارائه خدمات بهداشت روان حرفه‌ای برای کودکانی که در قرنطینه زندگی می‌کنند. دولت‌ها باید سیستم‌های گزارش‌دهی و همچنین فعالیت‌های حساس‌سازی و آگاهی‌دهی را از طریق تلویزیون، رادیو و کانال‌های آنلاین تقویت کنند. استراتژی‌های کاهش اثرات اقتصادی و اجتماعی همه‌گیری کووید ۱۹ باید شامل اقدامات خاصی برای محافظت از کودکان، به‌ویژه آن‌هایی باشد که در فقر زندگی می‌کنند و به مسکن کافی دسترسی ندارند.

هفتم - از کودکانی محافظت کنید که آسیب‌پذیری آن‌ها به دلیل شرایط استثنایی ناشی از همه‌گیری بیشتر شده است؛ این‌ها شامل کودکان دارای معلولیت، کودکانی که در فقر زندگی می‌کنند، کودکان در موقعیت‌های خیابانی، کودکان مهاجر، پناهنده و آواره داخلی، کودکان اقلیت و بومی، کودکان مبتلا به بیماری‌های زمینه‌ای از جمله ایدز، کودکانی که از آزادی خود محروم شده‌اند یا در بازداشتگاه‌های پلیس، زندان‌ها، مراکز بازداشت مهاجران یا اردوگاه‌ها محبوس شده‌اند، می‌شود.

هشتم - انتشار اطلاعات دقیق در مورد کووید ۱۹ و نحوه جلوگیری از عفونت به زبان‌ها و قالب‌هایی که برای همه کودکان از جمله کودکان دارای معلولیت، کودکان مهاجر و کودکان با دسترسی محدود به اینترنت مناسب و قابل دسترسی است، انجام شود.^۹

کمیته با انتشار این بیانیه به گونه‌ای خط مشی و راهنمایی‌هایی را برای محافظت از حقوق کودکان در

زمان همه‌گیری در اختیار دولت‌ها گذارده است تا بتوانند با استفاده از آن، مانع ورود آسیب‌های بیشتری به کودکان شوند.

۱-۳- یونسکو

یونسکو^{۱۰} یکی از سازمان‌های تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد است که رسالت آن در کمک به توسعه کشورهای عضو در حوزه‌های علمی، فرهنگی و آموزشی است. با گسترش بیماری کووید ۱۹ و همه‌گیر شدن آن و با توجه به موج تعطیلی مدارس و مؤسسات آموزشی جهت مقابله با شیوع این بیماری، یونسکو در پی انجام اقداماتی حمایتی برآمد تا بتواند از آسیب‌هایی که مسئله آموزش کودکان را تهدید می‌کند، جلوگیری کند، بدین منظور این سازمان ویدئو کنفرانسی جهانی با مقامات آموزش عالی برگزار کرد تا در آن واکنش اضطراری و راهبردهای کاهش اختلالات جهانی در روند آموزش بررسی شود که در آن مقامات هفتادوسه کشور حضور داشتند. در این کنفرانس مقامات دولتی در تعاملات خود، به در میان گذاشتن رویکردها و بهترین کنش‌ها پرداختند تا از تداوم آموزش در طول تعطیلی مدارس، اطمینان حاصل شود. یونسکو نیز برای مدیریت واکنش جهانی، تشکیل گروه ویژه اضطراری یونسکو-کووید ۱۹ را اعلام کرد که از واکنش‌های ملی پشتیبانی کند و درباره واکنش‌های سیاستی مؤثر با تمرکز بر کشورهای آسیب‌پذیر اطلاع‌رسانی کند.^{۱۱} یونسکو کشورها را تشویق کرد تا بر همبستگی و برابری به‌عنوان اصول راهنمای برنامه‌ریزی متمرکز شوند و متوجه باشند که تعطیلی مدارس بیش از همه دانش‌آموزان آسیب‌پذیر را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

می‌توان گفت این سازمان از آغاز همه‌گیری کرونا در جهان، برنامه‌ها و پیشنهادهای خود را به کشورهای درگیر با این بیماری در زمینه آموزش از راه دور ارائه کرده است از جمله «راهکارهای آموزش از راه دور یونسکو برای تعطیلات مدار» که ذیلاً به برخی از مواد آن اشاره می‌شود:

اول- بررسی آمادگی و انتخاب کارآمدترین ابزارها؛ راجع به استفاده از راه‌حل‌های مبتنی بر تکنولوژی براساس اتکاپذیری امکانات محلی، اتصال اینترنت و مهارت‌های دیجیتال معلمان و دانش‌آموزان تصمیم بگیرید. این مسئله می‌تواند شامل طیفی از ابزارها باشد از جمله پلتفرم‌های یکپارچه

10- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

۱۱- اقدامات و گزارشات یونسکو در رابطه با شیوع ویروس کرونا در جهان و تأثیرات آن بر آموزش، ۱۳۹۸، منتشر شده در:

<https://www.css.ir/fa/content/115082>

یادگیری دیجیتال، تدریس ویدیویی یا پخش تلویزیونی و رادیویی.

دوم- تضمین فراگیر بودن برنامه‌های آموزش از راه دور؛ اقداماتی انجام دهید تا اطمینان حاصل شود که دانش‌آموزان و به‌ویژه افراد دارای معلولیت یا دارای درآمد پایین به برنامه‌های آموزش از راه دور دسترسی دارند، خصوصاً اگر تعداد محدودی از افراد از ابزارهای دیجیتال برخوردار هستند.

سوم- طراحی برنامه مطالعاتی برای آموزش از راه دور؛ برنامه درسی را با توجه به موقعیت مناطق درگیر، سطح تحصیلات، نیازهای دانش‌آموزان و وضعیت والدین طراحی کنید. روش‌های آموزشی مناسب را براساس موقعیت تعطیلی مدارس و قرنطینه خانگی انتخاب کنید.

چهارم- ترکیب رویکردهای مناسب و محدودسازی تعداد نرم‌افزارها یا پلتفرم‌ها؛ ابزارها یا رسانه‌هایی را که برای اکثر دانش‌آموزان در دسترس هستند، هم برای ارتباط و تدریس هم‌زمان و هم برای یادگیری غیرهم‌زمان ترکیب نموده و از پیچیده‌سازی فرایندها برای دانش‌آموزان و والدین با درخواست دانلود و آزمایش تعداد زیادی پلتفرم و نرم‌افزار خودداری نمایید.

پنجم- تدوین قواعد آموزش از راه دور و نظارت بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان؛ قواعد آموزش از راه دور را مشخص کرده و سؤالات، تست‌ها یا تمرین‌هایی برای نظارت دقیق بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان تدوین کنید. سعی کنید ابزارهایی برای تسهیل ارسال بازخورد از سوی دانش‌آموزان به کار برده و از ایجاد دردسر برای والدین با درخواست اسکن کردن و ارسال بازخورد دانش‌آموزان خودداری نمایید.

علاوه بر انتشار این راهکار، بعد از گذر کشورها از مرحله اوج همه‌گیری و در پی تصمیم کشورهای مختلف جهان برای بازگشایی مدارس، یونسکو با همکاری بانک جهانی و برنامه جهانی غذا اقدام به انتشار گزارش راهبردی «چارچوب بازگشایی مدارس» نموده است (چارچوب پیشنهادی یونسکو برای بازگشایی مدارس، ۱۳۹۹). در ابتدای این گزارش آمده است که انگیزه تدوین آن موضوع بازماندگی دانش‌آموزان از تحصیل در سراسر جهان است و از آن جا که بازشدن مدارس ضامن حق آموزش آنان در شرایط فعلی است، سیاست‌گذاران باید شرایطی را فراهم سازند که ضمن فراهم کردن حق سلامت و امنیت کودکان و نوجوانان، حق آموزش آنان نیز تأمین گردد. علاوه بر این مختل شدن خدمات آموزشی پیامدهایی جدی و بلندمدت برای اقتصادها و جوامع مانند افزایش نابرابری نزول بازده سلامت و همچنین کاهش همبستگی اجتماعی را به همراه دارد. بنابراین بهتر است که مدارس گشوده شوند زیرا اختلال در زمان آموزش درسی می‌تواند تأثیر شدیدی بر توانایی یادگیری یک کودک داشته باشد. همچنین دوربودن از مدرسه علاوه بر این که خطر

خشونت و سایر تهدیدها را برای کودکان افزایش می‌دهد، دسترسی به خدمات ضروری مدارس مانند امنیت غذایی، بهداشت روانی و حمایت‌های مشاوره‌ای و روان‌شناسی را نیز مختل می‌کند. با این حال، بازگشایی مدارس باید ایمن و مطابق با واکنش کلی هر کشور به کووید-۱۹ باشد، همراه با تمام اقدامات معقولی که در جهت محافظت از دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌های آنان انجام می‌شود. از این رو یونسکو برای چگونگی نحوه بازگشایی مدارس می‌گوید باید شش بعد کلیدی برای ارزیابی سطح آمادگی و شکل‌دادن به برنامه‌ریزی‌ها مورد توجه قرار گیرد؛ سیاست‌گذاری، تأمین اعتبار، اقدامات ایمنی بخش، یادگیری، دسترسی به در حاشیه ماندگان و مراقبت‌های سلامت. بنابراین مقامات آموزشی باید در اتخاذ رویکردهای بازگشایی مدارس این موارد را مدنظر داشته باشند.

یونسکو همچنین به حمایت از دولت‌ها در زمینه آموزش از راه دور و به اشتراک‌گذاری دانش و فرهنگ، به‌عنوان ابزاری اساسی برای رسیدگی به بحران کنونی و چالش‌های سلامت در آینده و در کنار هم ایستادن و محکم کردن پیوندهای مشترک بشریت ادامه می‌دهد (چارچوب پیشنهادی یونسکو برای بازگشایی مدارس، ۱۳۹۹). یونسکو در هر کشوری این کار را از طریق نهادهایی به نام کمیسیون ملی انجام می‌دهد. کمیسیون‌های ملی از طریق انتشار کتاب‌ها و اسناد و برگزاری کنفرانس‌ها و تشکیل نمایشگاه، دیدگاه‌ها و برنامه‌های یونسکو را در کشور خود منعکس می‌کنند و دولت‌ها را از نقش یونسکو مطلع می‌نمایند (ترتبی، ۱۳۹۶، ۳۹). برای مثال با شیوع ویروس کرونا در ایران، کمیسیون ملی یونسکو در کنار بسیاری از سازمان‌ها و نهادها کوشید تا سهمی در ارائه خدمات ویژه این دوره ایفاء کند؛ از جمله با تشکیل باشگاه‌هایی برای یاری‌رسانی به ملت و جامعه پزشکی از طریق فعالیت‌هایی چون تولید ماسک، لباس‌های بهداشتی و تأمین مواد غذایی، اعزام داوطلبان به بیمارستان‌ها، تلاش برای ترویج فرهنگ مشارکت عمومی و کار داوطلبانه در راستای حمایت از کودکان کار، زنان سرپرست خانوار، نیازمندان و بنگاه‌های اقتصادی متضرر از کرونا و همچنین برنامه‌ریزی فعالیت‌هایی در حوزه‌های فرهنگی، اطلاع‌رسانی، ارتباطات و آموزشی. این‌ها بخشی از فعالیت‌هایی هستند که این کمیسیون انجام داده است.^{۱۲} یونسکو معتقد است که همکاری بین‌المللی هم برای در میان گذاشتن کارآمدترین رویکردها و هم برای حمایت از دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها ضروری است.^{۱۳}

۱۲- اقدامات و گزارشات یونسکو در رابطه با شیوع ویروس کرونا در جهان و تأثیرات آن بر آموزش، ۱۳۹۸، منتشر شده در:

<https://www.css.ir/fa/content/115082>

13- <https://www.imna.ir/news/419711>

۱-۴- سازمان بهداشت جهانی

سازمان بهداشت جهانی^{۱۴} یکی از آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد است (رحیمی، ۱۳۸۹). هدف این سازمان، با استناد به ماده یک اساسنامه؛ «رسیدن به عالی‌ترین سطح ممکن از بهداشت برای همه مردم است». سازمان برای رسیدن به اهداف خود، همواره تلاش کرده تا موانع موجود در راه رسیدن به این اهداف را از میان بردارد و در درجه اول، کوشش خود را به مبارزه با بیماری‌های همه‌گیر در سراسر جهان متمرکز کرده است (نجفی، ۱۳۹۲، ۱۱۱). اکنون نیز با شیوع ویروس کرونا نقش این سازمان پررنگ‌تر شده و ایفای هرچه بهتر تعهداتش، تأثیر به‌سزایی در کنترل بیماری دارد. مطابق با اساسنامه و مقررات بین‌المللی بهداشت مصوب ۲۰۰۵، از جمله تعهداتی که در هنگام اپیدمی‌ها و پاندمی‌ها بر دوش سازمان گذاشته شده است، عبارت است از: همکاری با دولت درگیر بیماری در حوزه‌های مختلف در جهت کنترل بیماری در داخل مرزهای آن کشور و عدم شیوع به کشورهای همسایه، همکاری با سایر دولت‌ها و سازمان‌ها در جهت کنترل و مهار بیماری شایع شده، دریافت اطلاعات از دولت‌ها، اعم از مراجع رسمی و غیررسمی و مقایسه اطلاعات و سپس انتشار آن‌ها، ارائه توصیه‌نامه‌هایی در جهت کاهش سفر و قرنطینه مناطق آلوده و حمایت از حقوق بشر در هنگام مدیریت بیماری‌ها (فامیل زوار جلالی، ۲۰۲۰).

همچنین مقررات بین‌المللی بهداشت در ماده ۴۸ مقرر می‌دارد؛ مدیرکل سازمان جهانی بهداشت باید یک هیئت وضعیت اضطراری را تشکیل دهد که در صورت درخواست وی در خصوص موارد ذیل اعلام نظر فنی نماید: آیا رویداد مدنظر یک وضعیت اضطراری بهداشتی بین‌المللی محسوب می‌شود؛ خاتمه یک وضعیت اضطراری بهداشتی بین‌المللی؛ پیشنهاد صدور، اصلاح، تمدید یا خاتمه توصیه‌های موقت. در راستای اجرای همین ماده در دوران همه‌گیری کرونا، از اولین اقدامات سازمان بهداشت جهانی این بود که کمیته‌ای در این باره در بیست و دوم ژانویه ۲۰۲۰ تشکیل جلسه داد و ابعاد مختلف این ویروس مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به وضع موجود و سرعت بالای انتشار ویروس، در نهایت وضعیت اضطراری در بهداشت عمومی اعلان شد و بدین ترتیب جهان مجدداً شاهد یک وضعیت اضطراری در بهداشت عمومی شد. زیرا این اولین باری نبود که این سازمان اعلان وضعیت اضطراری بین‌المللی می‌کرد، پیش از این نیز چنین وضعیتی را اعلان کرده بود. در گذشته شیوع آنفولانزای خوکی، فلج اطفال، ابولا و زیکا منجر به اعلان وضعیت اضطراری بهداشت عمومی شده بود، اما آن‌ها هیچ کدام به گستردگی کووید-۱۹ نبوده‌اند، به گفته مدیرکل سازمان بهداشت جهانی، این

سخت‌ترین وضعیت اضطراری است که سازمان با آن روبه‌رو بوده است.

از دیگر تعهدات سازمان در زمان اپیدمی، دریافت اطلاعات مربوط به آمار قطعی مبتلایان و قربانیان بیماری از اقصی نقاط جهان و انتشار آن در پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان است که در دوران همه‌گیری کرونا این کار از همان روزهای ابتدایی انجام می‌شد. به علاوه ارائه توصیه‌های مختلف و انتشار آن‌ها از دیگر وظایف مهم این سازمان است که در دوران همه‌گیری کرونا از ژانویه ۲۰۲۰ به صورت منظم تدوین و منتشر گردیده است. این توصیه‌ها شامل دستورالعمل‌هایی برای عموم مردم، کادر درمان، اجتماعات بزرگ و مسافرت‌های داخلی و بین‌المللی می‌باشد. همچنین سازمان بهداشت جهانی با همکاری یونیسف اطلاعاتی درباره چگونگی محافظت از کودکان در برابر ویروس کرونا منتشر کردند تا اطلاعاتی دقیق و قابل اعتماد مطابق با آخرین تحقیقات علمی در اختیار افراد قرار دهند و سعی کردند از این طریق با انتشار اطلاعات نادرست مبارزه کنند. زیرا اطلاعات نادرست در زمان بروز یک بحران سلامت، مردم را در برابر ویروس کرونا، اشاعه ترس و برچسب ابتلا به بیماری آسیب‌پذیر می‌سازد. به علاوه طرح تحقیق و توسعه سازمان بهداشت جهانی، به‌عنوان بخشی از پاسخ این سازمان به همه‌گیری کووید ۱۹ است که برای تسریع در تشخیص، واکسن‌ها و درمان این ویروس کرونای جدید فعال شد. این طرح با هدف بهبود هماهنگی بین دانشمندان و متخصصان بهداشت جهانی، تسریع روند تحقیق و توسعه هنجارها و استانداردهای جدید برای یادگیری و بهبود واکنش جهانی است.^{۱۵}

حال نیز علیرغم تصور عموم مردم مبنی بر پایان یافتن همه‌گیری با توجه به بیانیه دوازدهمین نشست کمیته اضطراری مقررات بین‌المللی بهداشت در مورد بیماری همه‌گیر کرونا ویروس، می‌توان دریافت که کمیته همچنان با چالش‌های جاری در جوامعی که سطوح بالایی از انتقال را تجربه می‌کنند، مواجه است. از این رو کمیته به اتفاق آرا موافقت کرد که همه‌گیری کووید ۱۹ هنوز معیارهای یک رویداد خارق‌العاده را دارد که همچنان بر سلامت جمعیت جهان تأثیر نامطلوب دارد و ظهور و گسترش بین‌المللی انواع جدید کروناسارس-۲ ممکن است تأثیر بیشتری بر سلامت داشته باشد. همچنین کمیته از دولت‌ها خواسته تا به ترویج استفاده از اقدامات حفاظتی مؤثر در سطح فردی برای کاهش انتقال ادامه دهند.

با تمام تلاش‌هایی که سازمان بهداشت جهانی در این همه‌گیری انجام داد، اما بازم انتقاداتی در مورد نحوه عملکرد آن مطرح شد دال بر این که این سازمان نتوانسته آن گونه که بایسته است این بحران

را مدیریت کند. البته روشن است که عملکرد سازمان دارای نقاط ضعف و قوتی بوده است اما نمی‌توان تلاش‌های این سازمان و نقش آن را در کنترل شیوع این بیماری، به خصوص تلاش‌هایش در مسیر ساخت واکسن و تأکید بر توزیع عادلانه آن در بین تمام کشورهای دنیا را نادیده انگاشت. علی‌الاحتمال امید است که در آینده بتواند با برنامه‌ریزی دقیق‌تر و رفع نقیصه‌ها و همکاری بیشتر دولت‌ها بهتر عمل کند زیرا نیاز ضروری دنیا در حال حاضر توسعه فوری روش‌های کارآمد برای محافظت از مردم در برابر خطراتی است که سلامتی آنان را تهدید می‌کند.

۲- نهادهای منطقه‌ای

ذیلاً اقدامات چندی از نهادهای بین‌المللی که به‌عنوان نهادهای برجسته منطقه‌ای شناخته می‌شوند، را مورد بررسی قرار می‌دهیم تا تبیین کنیم که عملکردشان در سطح منطقه‌ای چگونه بوده است و چه اقداماتی در راستای حمایت از حقوق کودکان به انجام رسانیده‌اند.

۲-۱- اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا فعالانه در مدیریت همه‌گیری با اعضای خود مشارکت داشته است. اعضای اتحادیه تلاش‌های همبستگی خود را افزایش دادند و با این که در ابتدا نتوانستند از کشورهای درگیر بیماری به طور شایسته حمایت کنند، اما در ادامه حمایت متقابل را آغاز کردند. به طوری که کشورهایی مانند آلمان و اتریش ICU خود را به روی سایر بیماران اتحادیه اروپا که در شرایط بحرانی بودند باز کردند. از نظر اقتصادی، به نظر می‌رسد که تلاش اتحادیه اروپا بسیار چشمگیر است. به طوری که اتحادیه اروپا مبلغ هشتصد میلیون یورو از محل صندوق همبستگی اتحادیه اروپا ویژه شرایط اضطراری بهداشتی، برای مبارزه با همه‌گیری کروناویروس جدید در اختیار کشورهای عضو قرار داده است. کمیسیون اتحادیه اروپا نیز بسته‌ای به ارزش پانصد و چهل میلیارد یورو برای حمایت از مشاغل و کارگران اتحادیه اروپا که بدترین آسیب را دیده‌اند، آغاز کرد (Kliem, 2021, 381). علاوه بر این اتحادیه، بسته «تیم اروپا» را راه اندازی کرد که از مبارزه کشورهای عضو علیه کووید-۱۹ با بیش از بیست میلیارد یورو حمایت می‌کرد. این حمایت عمدتاً روی افرادی که بیشتر در معرض خطر بودند، از جمله کودکان، متمرکز شده بود. در دوران کووید-۱۹ که دسترسی کودکان به آموزش به شدت قطع شده و بیش از یک و نیم میلیارد کودک و نوجوان در یکصد و هشتاد و هشت کشور تحت تأثیر قرار گرفته بودند، اتحادیه با ترس از

بی‌توجهی به کودکان به دلیل شکاف دیجیتالی و تأثیرات اقتصادی-اجتماعی و همچنین ترس از این که برخی از کودکان هرگز به مدرسه باز نگردند، سعی کرد بودجه را به پروژه‌های در حال انجام آموزش هدایت کند. همچنین براساس استراتژی اروپا در مورد اینترنت بهتر برای کودکان، اتحادیه اروپا به تأمین مالی اینترنت بهتر برای کودکان پرداخت، بدین جهت پورتالی به نام (BIK) ^{۱۶} راه اندازی شد که یک مرکز پان اروپایی با منابع آنلاین جمع‌آوری شده از مراکز اینترنتی امن‌تر در سراسر اروپا است. در طول همه‌گیری، پورتال تمرکز ویژه‌ای بر این داشته که چگونه محدودیت و افزایش استفاده از اینترنت و ابزارهای دیجیتال بر ما تأثیر می‌گذارد. موضوعات شامل مثال‌هایی از استفاده مثبت از فناوری، چگونگی و چرایی هوشیاری ما در برابر کلاهبرداری‌ها و نحوه همکاری سهامداران صنعت برای مبارزه با اطلاعات نادرست کووید ۱۹ است. این پورتال همچنین دروازه‌ای به مراکز ملی اینترنت ایمن با کمک و مشاوره محلی برای والدین و مراقبان و همچنین منابع بیشتر برای کودکان است.

گذشته از این‌ها از آن جایی که در طول همه‌گیری، بسیاری از کودکان در معرض اشکال مختلف خشونت، بی‌توجهی و آزار قرار گرفتند، از جمله در خانه، اتحادیه اروپا برای مقابله با افزایش موارد خشونت خانگی اقدام کرده و از طریق حمایت از پناهگاه‌ها و خطوط کمکی، پیشگیری را تقویت کرده و یک خط کمک بیست و چهار ساعته برای زنان و کودکان راه اندازی کردند تا به پشتیبانی دسترسی پیدا کنند (Children and COVID-19, 2020). شورای اروپا نیز که از مهم‌ترین نهادهای اتحادیه است، چندین ابتکار به موقع را با هدف افزایش آگاهی از حقوق کودکان در زمینه کووید ۱۹ و با تمرکز بر خطرات خشونت علیه کودکان در این مدت انجام داده است. یک صفحه وب اختصاصی در مورد حفاظت و توانمندسازی کودکان در طول همه‌گیری کووید ۱۹ ایجاد کرده است که شامل راهنمایی‌های عملی برای والدین و مراقبان، از جمله، ایمنی آنلاین کودکان در زمان فاصله‌گذاری اجتماعی و نحوه تشخیص علائم و گزارش خشونت علیه کودکان است. ^{۱۷}

علاوه بر این‌ها، کمیته اروپایی حقوق اجتماعی شورای اروپا نیز که وظیفه صدور حکم در مورد مطابقت قوانین و رویه ملی کشورهای عضو با منشور اجتماعی اروپا را بر عهده دارد، «بیانیه تفسیر حق

16- Better Internet for Kids

17- Responses submitted by the Children's Rights Division of the Council of Europe to the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children on protecting human rights during and after COVID-19' Strasbourg, 17 June 2020

حمایت از سلامت در زمان همه‌گیری»^{۱۸} را تصویب کرده و در آن علاوه بر این که مصادیق حمایت از حق سلامت را تبیین می‌کند، دولت‌ها را متعهد می‌داند که در مواقع همه‌گیری که طی آن زندگی و سلامت بسیاری از مردم در معرض تهدید جدی قرار دارد، تضمین حق حمایت از سلامت از اهمیت حیاتی برخوردار است و دولت‌ها باید تمام اقدامات لازم را برای اطمینان از تضمین مؤثر آن انجام دهند. با توجه به این موضوع، کشورهای عضو باید تضمین کنند که حق حمایت از سلامت در سیاست‌ها، قوانین و سایر اقداماتی که در پاسخ به یک بیماری همه‌گیر انجام می‌شود، بالاترین اولویت را دارد. همچنین متذکر می‌شود که کشورهای عضو باید به‌ویژه به تأثیری که انتخاب‌های آن‌ها برای گروه‌های با آسیب‌پذیری شدید و همچنین برای سایر افراد آسیب‌پذیر، از جمله خانواده‌های شان که در صورت بروز کاستی‌های سازمانی سنگین‌ترین بار را بر دوش دارند، توجه داشته باشند.

کمیسیون اروپا نیز که از دیگر نهادهای اتحادیه است، برای کارآمدی عدالت، بیانیه‌ای درباره درس‌های آموخته شده و چالش‌های پیش روی قوه قضاییه در طول و پس از همه‌گیری کووید ۱۹ منتشر کرده است. اصول مهم عدالت و کاربرد آن‌ها در زمینه کووید ۱۹ را مجدداً بیان کرده و تأکید می‌کند که سیستم‌های قضایی باید به پرونده‌هایی که مربوط به گروه‌های آسیب‌پذیر هستند که در طول همه‌گیری کووید ۱۹ در معرض خطر بیشتر رنج هستند، اولویت بدهند. این شامل موارد خشونت خانگی به‌ویژه علیه کودکان می‌شود (پاسخ‌های شورای اروپا، ۲۰۲۰). اتحادیه اروپا علاوه بر این که در سطح منطقه در زمینه رعایت حقوق بشر و به‌ویژه حقوق کودک در زمان همه‌گیری فعالیت داشته، در سطح جهانی نیز با سایر سازمان‌های منطقه‌ای همکاری داشته و اطلاعات خود را با آن‌ها به اشتراک می‌گذاشت برای مثال جهت احقاق حقوق بشری در آفریقا با اتحادیه آفریقا (Fambasayi, 2021, 12) و در آسیا نیز با سازمان‌هایی مانند آسه آن همکاری کرده و راهنمایی می‌نمود (Kliem, 2021).

۲-۲- اتحادیه آفریقا

در پی اعمال قرنطینه‌ها و مجازی‌شدن آموزش، مشکلات عدیده‌ای برای سیستم آموزش بسیاری از کشورهای آفریقایی به وجود آمد زیرا تعداد نامتناسبی از زبان آموزان و معلمان آفریقایی به دستگاه‌های الکترونیکی و پلتفرم‌های آموزش آنلاین دسترسی نداشتند، لذا اتحادیه آفریقا نیاز به گنجاندن رادیو

18- Statement of interpretation on the right to protection of health in times of pandemic' adopted by the European Committee of Social Rights on 21 April 2020

به‌عنوان وسیله‌ای جایگزین برای دستیابی کودکان در طول قرنطینه را مطرح کرده و بر لزوم توجه ویژه کشورهای عضو به خدمات بهداشت عمومی مرتبط با کودکان مانند کمپین‌های ایمن‌سازی و واکسیناسیون برای مبارزه با بیماری‌های کودکان تأکید داشته است. همچنین با توجه به نیازهای کودکان دارای معلولیت و کودکان آسیب‌پذیر، اتحادیه آفریقا اهمیت تعهد جمعی در سطوح ملی، منطقه‌ای و قاره‌ای برای اطمینان از بهره‌مندی همه کودکان آفریقایی از اقدامات حمایت اجتماعی را مورد تأکید قرار می‌دهد. علاوه بر این، اتحادیه آفریقا از کشورها می‌خواهد برنامه‌ها و سیاست‌هایی را تشدید کنند که خانواده‌ها را قادر می‌سازد تا به سلامت، تغذیه، آموزش و حمایت از کودکان و خدمات رفاهی حیاتی دسترسی داشته باشند (Fambasayi, 2021, 12).

کمیته آفریقا نیز در ضمن این که خاطر نشان کرده است که میلیون‌ها دانش‌آموز در سراسر آفریقا به طور موقت از مدرسه بازمانده‌اند و در معرض خطر ترک دائمی تحصیل هستند، به‌ویژه دختران آسیب‌پذیر و کودکان دارای معلولیت «یادداشت راهنما در مورد حمایت از کودکان در طول کووید ۱۹» را برای راهنمایی کشورهای عضو صادر کرد.^{۱۹} همچنین کمیسیون آفریقایی حقوق بشر و مردم نیز قطعنامه‌ای با عنوان «قطعنامه ۴۴۹ در مورد حقوق بشر و مردم به‌عنوان ستون مرکزی واکنش موفق به کووید ۱۹ و بهبودی از تأثیرات اجتماعی سیاسی آن»^{۲۰} را در سال ۲۰۲۰ منتشر کرد که در آن از جمله از کشورهای عضو می‌خواهد که: در رابطه با حق سلامت و زندگی براساس مواد ۱۶ و ۴ منشور آفریقا اطمینان حاصل کنند که اقدامات مربوط به بهداشت عمومی در اولویت قرار داده شده و مکانیسم‌هایی برای دسترسی ایمن به مراقبت‌های بهداشتی ایجاد شده است و همچنین اقدامات ویژه‌ای برای محافظت از افرادی که بیشترین آسیب را از ابتلا به کووید ۱۹ دیده‌اند اتخاذ می‌شود؛ اقدامات اجرایی به طور نامتناسبی بر گروه‌های آسیب‌پذیر تأثیر نمی‌گذارد و منجر به پیامدهای تبعیض آمیز علیه فقرا، افراد دارای معلولیت، اقلیت‌ها، افراد شاغل در بخش غیررسمی، زنان و دختران؛ افراد بی‌خانمان، کودکان و نوجوانان؛ آوارگان، پناهندگان، پناهجویان و مهاجران می‌شود؛ اولویت‌دادن به حمایت از زنان و کودکان را در ایده، برنامه‌ریزی، توسعه و اجرای اقدامات ملی واکنش به کووید ۱۹ قرار دهند.

19- African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Guiding Note on Children's Rights during Covid-19, 2022

20- 449 Resolution on Human and Peoples' Rights as central pillar of successful response to COVID-19 and recovery from its socio-political impacts 2020

۲-۳- آسه آن

بخش بهداشت آسه آن بلافاصله به محض دریافت گزارش از چین در اوایل ژانویه مبنی بر وجود خوشه‌های ذات‌الریه غیرقابل توضیح در ووهان، بلافاصله به تهدید شیوع فزاینده واکنش نشان داد. مکانیسم‌های ملی و منطقه‌ای موجود برای شناسایی، پیشگیری و واکنش به بیماری جدید کرونا ویروس فعال شدند.^{۲۱} رهبران آسه آن اشتراک‌گذاری اطلاعات و بهترین تجربیات را به مؤسسات دفاعی آسه آن سپردند زیرا بهبود سریع از همه‌گیری کووید ۱۹ و ایجاد یک سیستم بهداشتی منطقه‌ای مقاوم در برابر بحران، اولویت اصلی بخش بهداشت آسه آن بوده است. یکی از راهبردهای کلیدی کشورهای عضو آسه آن برای از سرگیری وضعیت عادی، واکسیناسیون است. در این راستا آسه آن با همکاری یونیسف ترتیب تهیه و توزیع دوزهای واکسن کووید ۱۹ را برای کشورهای عضو داده است.

در پی شیوع همه‌گیری کووید ۱۹، کشورهای عضو آسه آن شاهد تعطیلی مدارس بوده‌اند که تعطیلی مدارس و انتقال ناگهانی از روش‌های حضوری و فیزیکی به روش‌های دیجیتال منجر به کاهش قابل توجه یادگیری و چالش‌های فراوانی برای معلمان و فراگیران شده بود. آسه آن اقداماتی را برای حمایت از کشورهای عضو در رسیدگی به بازگشایی ایمن مدارس و از دست‌دادن یادگیری انجام داد. از جمله دستورالعمل‌هایی را برای کشورهای آسه آن منتشر کرد که این دستورالعمل‌ها راهبردهای میان‌مدت تا بلندمدت برای مقابله با شوک‌ها و اختلالات آتی در آموزش، راهبردهای فوری برای رسیدگی به نیاز فوری به بازگشایی ایمن مدارس، بهبود یادگیری و تداوم در آموزش و شاخص‌های عملکرد پیشنهادی برای نظارت و ارزیابی پیشرفت‌ها ارائه می‌دهند. برخی از توصیه‌های کلیدی ارائه شده در دستورالعمل‌ها عبارتند از: تأکید بر اصل برابری و گنجاندن آسیب‌پذیرترین و حاشیه‌نشین‌ترین جمعیت‌ها در همه استراتژی‌ها، اطمینان از بازگشت به یادگیری و رفاه برای همه دانش‌آموزان؛ ایجاد ظرفیت در تدریس در تمام سطوح آموزشی و تقویت انعطاف‌پذیری سیستم‌های آموزشی برای مقابله با همه‌گیری کنونی، شوک‌ها و اختلالات آینده (Children first, 2022). همچنین این سازمان کنفرانس‌هایی برگزار می‌کرد که فرصتی برای شرکت‌کنندگان بود تا از یکدیگر در مورد ابتکارات موفق، چالش‌ها، فرصت‌ها و ایده‌های نوآورانه برای تسریع اقدامات برای همه فراگیران بیاموزند.

برنامه اقدام منطقه‌ای آسه آن برای حذف خشونت علیه کودکان به کشورهای عضو آسه آن دستور

می‌دهد تا اقدامات پیشگیرانه علیه خشونت در فضای سایبری، مانند قلدری و استعمار جنسی را توسعه دهند و اطمینان حاصل کنند که این اقدامات به همه محیط‌ها، از جمله خانه‌ها، مدارس، جوامع و بخش تجاری گسترش می‌یابد. در این زمینه آسه‌آن اذعان می‌دارد که کودکان حق اساسی برای محافظت در برابر خشونت، سوءاستفاده و استعمار را دارند و حقوق کودکان برای بقا، توسعه، بهداشت و آموزش باید در هنگام تخصیص منابع در اولویت قرار گیرد. در کل می‌توان گفت آسه‌آن، به‌عنوان یک نهاد منطقه‌ای، واکنش‌های ملی و همکاری‌های منطقه‌ای را افزایش داد و تکمیل‌کننده اعلامیه سازمان بهداشت جهانی در مورد همه‌گیری کووید-۱۹ بود. در ضمن برای همه‌گیری احتمالی دیگری در آینده، وزرای بهداشت به دنبال تسریع راه‌اندازی مرکز آسه‌آن برای فوریت‌های بهداشت عمومی و بیماری‌های نوظهور شتافتند.^{۲۲}

نتیجه

با شیوع بیماری کروناویروس جدید و دنیاگیری آن، تمامی جوامع سعی داشتند تا از شیوع بیشتر آن جلوگیری کنند اما به کارگیری اقدامات مهارکننده، تأثیرات نامطلوبی نیز به همراه داشت که تمام اقصای جامعه و به خصوص کودکان را تحت تأثیر قرار داد زیرا با توجه با اتخاذ اقدامات فوری و اضطراری، آسیب‌های فراوانی متوجه کودکان شده و حقوق‌شان را در معرض تهدید قرار داده است. دولت‌ها و نهادهای حمایت از کودکان در زمان بروز این گونه مشکلات، موظفند تا پیش از آن‌گونه که درخور شرایط بحرانی است به حمایت از حقوق کودکان پردازند و با فراهم ساختن امکانات بهداشتی در سطح جامعه از سلامتی کودکان و خانواده‌های شان محافظت کنند و همچنین با کمک به بهبود وضعیت اقتصادی خانواده‌ها، به بهبود وضعیت کودکان‌شان پردازند. علاوه بر این، خانواده‌ها و مراقبان کودک را از حقوق آنان آگاه کنند و با همکاری گزارشگران و فعالان حقوق کودک در سطح جامعه از حقوق آنان محافظت نمایند. بدین جهت سازمان‌های بین‌المللی لازم دانستند تا در مقام حمایت از کودکان، چنین اقداماتی را جامعه عمل پیوشانند.

در سطح سازمان ملل، اقدامات فوری و قابل توجهی برای محافظت از کودکان در طول همه‌گیری انجام شده است. برای مثال سازمان‌هایی چون یونیسف و سازمان بهداشت جهانی سعی کرده‌اند با همکاری سایر سازمان‌ها در راستای حمایت از کودکان، به یاری کشورهایی که بیشترین درگیری با این

بیماری را داشتند، شتافته و از طریق ارائه کمک‌های مالی، تجهیزات پزشکی، اقلام بهداشتی، کمک به تهیه واکسن کووید ۱۹ و انجام واکسیناسیون و همچنین ارائه دستورالعمل‌های بهداشتی و اطلاعاتی درباره چگونگی محافظت از کودکان در برابر ویروس کرونا سعی کردند تا از کودکان حمایت و حفاظت کنند. همچنین رهنمودهای کمیته حقوق کودک نیز برای هدایت اقدامات با رویکرد مبتنی بر حقوق کودک بسیار مفید بوده است، زیرا در این بیانیه کمیته با ارائه راهنمایی‌هایی از کشورها می‌خواهد که اقدامات خود در جهت مقابله با بیماری را با رعایت حقوق کودک اتخاذ کنند. یونسکو نیز با ارائه راهکارهایی در جهت بهینه‌سازی آموزش مجازی، راهبردهایی نیز جهت بازگشایی ایمن مدارس منتشر کرد.

در سطح منطقه‌ای نیز سازمان‌هایی مانند اتحادیه اروپا با همکاری نهادهای وابسته در راستای حمایت از حقوق کودکان، اقدامات چشمگیری انجام داده‌اند و علاوه بر حمایت از دولت‌های عضو، به یاری سایر دولت‌ها و سازمان‌ها نیز پرداخته و استراتژی خود در جهت حمایت از کودکان را در اختیار دیگران نیز قرار داده و سعی کرده با همبستگی و همکاری هم این بحران را پشت سر بگذارند. درست است که این سازمان‌ها به کودکان کمک شایانی در این همه‌گیری کرده‌اند و کودکان زیادی را از آسیب‌های جدی نجات داده‌اند اما بسیاری تعداد کودکانی که از برخورداری از هرگونه حمایتی محروم ماندند که خود نشانه آن است که این نهادها نیز نتوانستند به طور جامع و آن‌طور که شایسته بود عمل کنند. با این که تلاش‌های بسیاری صورت گرفته اما با توجه به گستردگی این بحران، کافی نبوده است و انتقاداتی را نیز نسبت به این سازمان‌ها به دنبال داشته است. امید است که این نهادها در آینده بتوانند با آسیب‌شناسی جامع نگرانه و برنامه‌ریزی دقیق‌تر و تأمین امکانات و منابع لازم و تخصیص بودجه اختصاص بودجه بیشتر، در پاسخگویی به شرایط اضطراری عملکرد بهتری ارائه کنند. پژوهش‌های بیشتر در این زمینه‌ها می‌تواند یاریگر نهادهای یادشده در انجام هرچه بهتر مأموریت‌های شان باشد.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- انوشه‌ئی، مهدی، ۱۳۸۹، حق بر آموزش حداقلی در چارچوب نظام بین‌المللی حقوق بشر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- تربتی، نسترن، ۱۳۹۶، یونسکو و منازعات منطقه موردی خاورمیانه (افغانستان، عراق و سوریه)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- چارچوب پیشنهادی یونسکو برای بازگشایی مدارس در دوران جهانگیرشدن کرونا، ۱۳۹۹، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری.
- رحمانی، مهدی، ۱۳۹۰، حقوق کودکان معلول، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان.
- رحیمی، غلامرضا، ۱۳۸۹، سازمان بهداشت جهانی، مجله دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران، شماره ۸۹.
- غنی زاده بافقی، مریم، ۱۳۹۹، آسیب‌شناسی تأثیر کووید ۱۹ بر حقوق کودکان و راهکارهای حمایتی؛ با تأکید بر کنوانسیون حقوق کودک، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۹۱.
- فامیل زوار جلالی، امیر، ۲۰۲۰، عملکرد سازمان جهانی بهداشت در دوران همه‌گیری ویروس کرونا، انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد.
- نجفی، بهزاد، ۱۳۹۲، سازمان جهانی بهداشت (WHO) و حقوق سلامت، چاپ اول، تهران، انتشارات میزان.

لاتین

- 449 Resolution on Human and Peoples' Rights as central pillar of successful response to COVID-19 and recovery from its socio-political impacts, 2020.
- African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Guiding Note on Children's Rights during Covid-19, 2022
- Annual Report 2021' available at: <https://www.unicef.org/reports>
- Children and COVID-19: the EU response to "Protect our Children", 2020, Available at: <https://www.eeas.europa.eu>
- Children first in a post-pandemic world' Available at: <https://theseanmagazine.asean.org/files/media/2022/08/The-ASEAN-Issue-22-Children-First-digital-version>.
- COVID-19: Children at heightened risk of abuse, neglect, exploitation and

- violence amidst intensifying containment measures, UNICEF, March 2020
- Fambasayi, R., & Okunrobo, H. O, 2021, Children's Rights and COVID-19 Responses under the African Union: Recent Developments and Challenges. Comparative and International Law Journal of Southern Africa, 54 (1).
 - Framework for Reopening Schools, adopted by UNESCO, UNICEF, the World Bank, the World Food Programme and UNHCR, 2020.
 - Kliem, F, 2021, ASEAN and the EU amidst COVID-19: overcoming the self-fulfilling prophecy of realism. Asia Europe Journal, 19 (3).
 - Responses submitted by the Children's Rights Division of the Council of Europe to the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children on protecting human rights during and after COVID-19' Strasbourg, 17 June 2020.
 - Protecting the most vulnerable children from the impact of coronavirus: An agenda for action, UNICEF, 2020.
 - Statement of the Committee on the Rights of the Child on COVID-19' 08 Apr 2020.
 - Statement of interpretation on the right to protection of health in times of pandemic' adopted by the European Committee of Social Rights on 21 April 2020.

وبسایت‌ها

- www.asean.org
- www.archive.crin.org
- www.ohchr.org
- www.unicef.org/iran
- www.who.int
- www.imna.ir/news/419711
- www.css.ir/fa/content/115082
- www.behzisti.ir/15585

Legal Civilization

No.14- Spring 2023

ISSN : 2873-1841
ISSN : 2873-1922

The Actions of International Organizations and Protection of Children's Rights in the Conditions Caused by the Epidemic of Covid-19

Mostafa Fazaeli, Sakineh Rezaie

Factors of Violence in the Family from the Perspective of the Qur'an

Ali Mohammadi Jorkoyeh

Third-Party Funding in International Arbitration (TPF)

Mohammad Mahdi Asadi

A Comparative Study of the Approach of Islamic Jurisprudence and Humanitarian Law in Supporting the Rights of Children in War

Meisam Norouzi, Mehdi Eskandari Khoshguo, Sanaz Abolghasemi

Alternative Challenges of Criminal Prosecution in Iran and United States of America

Amin Amirian Farsani

Principles and Rules Governing Stock Exchange Transactions

Sayyed Ali Ghaemmanesh

Examining the Difference between Muslim and Infidel Rights with the Issue of Human Dignity

Shaghayegh Amerian, Mohammadreza Keikha

A Deliberation in Iran's Criminal and Legislative Policy towards the Disgrace of the Defendants; with a Look at Jurisprudence and International Documents

Ali Paidarfard, Javad Naderi ooj Boghzi, Ahmadreza Emtehani

A look at the Ownership of Immaterial and Non-Intellectual Property in Iranian Law

Maryam Taheri Sarteshnizi

Re-exploring the Jurisprudential Foundations of Unilateral Contract and the Contract for Abra' in Jurisprudence of Islamic Religions

Morteza Rahimi, Ali Mahmoodi Kakooni

Iran's Legislative Criminal Policy Regarding the Violation of Citizen's Rights by the Cyber Police

Mohammad Khorshidi Athar

Criticism and Evaluation of Criminal Policy (Preventive) against Administrative Corruption in Iran's Criminal System

Rostam Ali Akbari, Saeid Ahmadi, Eraj Morvati, Behnam Karimi

Differential Criminal Policy of the Armed Forces of the Islamic Republic of Iran and the United States of America in Crimes Against Public Security and Peace

Yasser Shakeri